

Rendezvényház Közhasznú Nonprofit Kft.
Cím: 6726 Szeged, Közép fasor 1-3.

A Rendezvényház Nonprofit Kft. meghívja Önt és kedves családját az

ERKEL DALOK című hangversenyére az Erkel évben

***2010. október 15-én 18 órától a Kálvin téri Református templomba.
(Kakasos templom)***

A belépés díjtalan!

A rendezvény ideje alatt a Kolontári és Devecseri károsultak részére gyűjtünk adományokat!

Közreműködik a Kolozsvári Református Kollégium Vegyes kara

Vezényel: Dr. Székely Árpád

Az előadás a Balassi Intézet támogatásával jött létre.

Erkel Ferencről születésének 200. évfordulóján (1810-1893)

Gyulán született 1810. november 7-én. Szülőháza, az Apor tér 7. szám alatti klasszicista stílusú épület ma is áll, benne az Erkel Ferenc Emlékmúzeumot rendezték be.

Gyula a XIX. században többnemzetiségű, kedves kisváros volt alig néhány ezer német, román, magyar lakossal. A város zenei életében fontos szerepet töltött be karnagyként és tanítóként Erkel József (1787-1855). Amikor nősülésre adta a fejét, az uradalmi tiszt lányát, Ruttkay Klára Teréziát (1790-1865) vette nőül. Házasságukból két leánygyermek és nyolc fiúgyermek született. A másodszülött Ferenc a fiúk közt a legidősebb volt.

A kisfiú a németgyulai és magyargyulai elemi iskolákban kezdte tanulmányait. A zene természetes részét képezte életének, hiszen apja és nagyapja is jól képzett zenész volt. Ferenc ügyesen zongorázott és a tudományát be is mutatta a gyulai közönségnek.

Nagyváradon, majd a pozsonyi bencéseknel végezte gimnáziumi tanulmányait. Zenei képzése jó kezekbe került a kiváló zenepedagógus hírében álló Klein Henriknél. A zeneelméleti és zongoratanulmányok mellett életre szóló zenei élmények, hatások érték: a verbunkos zene, Bihari János hegedűjátéka, Liszt Ferenc virtuóz zongorajátéka.

Zenei képzettségével és szép emlékeivel 18 évesen felkerekedett, hogy Csáky Kálmán grófnál Kolozsvárott zongoratanár legyen. Az ott töltött évek alatt barátságot kötött Heinisch Józseffel és megismerkedett a magyar opera első, áttörést jelentő, de mégiscsak kezdetleges alkotásaival. Erkel eközben tanított és fejlesztette magát. 1834-ben lehetősége nyílt bemutatni zongoratudását a pesti Nemzeti Kaszinóban. Igen pozitív kritikákat, kifejezetten dicsérő szavakat kapott előadása. Kis kitérővel visszatért a fővárosba. 1835-től karnagyi állást vállalt a Budai Magyar Színjátszó Társulatnál. 25 évesen már operát is vezényelt. Következő évben átszerződött a pesti Német Színházhoz, onnan viszont áthívták az időközben felépült Pesti Magyar Színházhoz. 1838-tól már ott dolgozott karmesterként. Az első hónapokban népszerű külföldi szerzők műveit vezényelte, de megérezvén a magyar közönség óhaját maga is komponálni kezdett. Magánélete is átalakulóban volt. 1839-ben házasságot kötött Adler Adállal.

1840-ben elkészült Bátor Mária című operájával. Ezzel a magyar operatörténetben megszületett az első magyar nemzeti opera. Megtisztelő, hogy a Nemzeti Színház névadó ünnepségén 1840. augusztus 8-án hangozhatott el először. A siker és a vágy, hogy még tökéletesebbet alkosson, további komponálásra ösztönözte Erkel. Nemzeti Színházi állásával révbe ért. Egyre közismertebb, egyre népszerűbb szereplője lett a magyar zenei életnek. Az operatörténet szempontjából igazán jelentős Erkel-művek (Hunyadi László, Bánk bán) ezután keletkeztek.

Erkel életműve több más szempontból is fontos. Amikor Bartay András pályázatot írt ki Vörösmarty Mihály Szózatának megzenésítésére, Erkel a bírálóbizottságba hívta, ezért a zeneszerző nem indulhatott a megmérettetésen. Zenét viszont ő is komponált a Szózatához, amit a pályázaton kívül később be is mutatott. Nem volt akkora siker, mint a pályadíjat elnyert Egressy Béni műve, de a nemzeti zenék komponálása szempontjából jelentőséggel bírt. Néhány hónappal később Bartay András Kölcsey Hymnusának megzenésítésére is pályadíjat tűzött ki. A népes bírálóbizottságban Erkel nem szerepelt, ezért - jelígesen, mint a többi pályázó - beküldhette ő is alkotását, ami végül méltán nyerte el a magyar közönség tetszését. Ma is Erkel alkotása a hivatalos magyar Himnusz zenéje. Ismerve a politikai helyzetet, látva, hogy a magyar az Osztrák-Magyar Monarchia elnyomottja, elképzelhetjük a nép életérzését. Feltételezhetően Erkel Ferenc is hasonlóan érzett. Nem valószínű, hogy nagyon ösztökélni kellett volna arra, hogy a Hymnushoz zenét komponáljon, hiszen a Szózat esetében még pályázaton kívül is megtette. Az ünnepségeken énekelt császárhimnusz egy nemzeti érzésekkel teli magyar zeneszerző lelkét meglehetősen bánthatta.

Erkel nemzeti operái is azt mutatják, hogy a zenét, mint egy csendes kulturális forradalom eszközt fel lehet használni az idegen elnyomás ellen. A Hunyadi László 1844. január 27-i bemutatója ezért is volt különleges alkalom. A Bátor Mária-nál lényegesen jobban sikerült mű az első igazán magyar nemzeti opera. A forradalomig Erkel folyamatosan komponált (pl. népszínművekhez zenét), de maradt arra is ideje, hogy a Pest-Budai Hangászegyesület karnagyi teendőit elvállalja. Újabb operákat nem írt abban az időben. A hazánkban vendégszereplő Anne de La Grange operaénekesnő számára a Hunyadi László című operában Szilágyi Erzsébet korábbi áriája helyett egy nehezebb, de szebb áriát komponált. A siker elsőprő volt. Az ária azóta a La Grange nevet viseli.

Erkel közéleti tevékenysége jelentős volt. 1853-ban néhány kiváló muzsikussal életre hívták a Filharmóniai Társaságot. Közben a Pesti Sakk-kör létrehozásán is fáradozott, de az még váratott magára. Ami magánéletét illeti, rövid idő alatt elveszítette édesapját, lányát, Ilonát és öccsét, Józsefet. Házassága felbomlott, felesége visszaköltözött Gyulára. Abból az időszakból a fuvolaművész-zeneszerző Doppler testvérekkel közösen komponált Erzsébet című operáját említhetjük meg, amelynek bemutatójára 1857-ben került sor. Erkel a II. felvonást készítette. Következő operáján hosszú ideig dolgozott, majd 1861. március 9-én végül bemutatták. Ez a műve a Bánk bán volt. Az anekdoták szerint Erkel egy fa alatt komponálta az operát. A fa már-már élettelen maradványa Gyulán a néhai kastélyparkban (ma a Várfürdő területe) található.

1862-ben bemutatták vígoperáját, a Saroltát. Következő operája a kiegyezés évében bemutatott Dózsa György nem aratott viharos sikert.

A magyarországi zenei élet kiválóságai sokszor határainkon túl képezték magukat. Erre a problémára gyógyírként hatott a Zeneakadémia megnyitása 1875. október 14-én. A színvonalas hazai zeneoktatást célul kitűző intézmény elnöke Liszt Ferenc, első igazgatója Erkel Ferenc lett. Mellettük az első tanárok: Volkmann Róbert, id. Ábrányi Kornél, Nikolits Sándor.

Erkel 1874-ben elkészült következő operájával. A Brankovics György bemutatójára a Nemzeti Színházban került sor. Az 1880-ban befejezett Névtelen hősökére szintén, de már nem sokat kellett várni arra, hogy az operának saját kőszínháza legyen. A Magyar Királyi Operaház 1884-es megnyitója új korszakot nyitott a magyar operajátszás történetében. Az István király című operát 1885. március 15-én már a klasszikus zene új fellegvárában mutatták be. Ezt a művet nem szokás Erkel Ferenc önállóan készített operái közé sorolni, hiszen az - addigra már érett zeneszerzővé vált - gyermekei, Elek (1843-1893) és főleg Gyula (1842-1909) komponálták jelentős részét. Erkel házasságában 9 gyermek született. Negyedik fia, Sándor (1846-1900) kora egyik legnagyobb karmestere lett.

Az öregedő Erkel lemondott a Zeneakadémia igazgatói posztjáról, majd tanári állásáról. A zongoraművész-karmester 80. születésnapján még utoljára fellépett. A barátok és vetélytársak lassan mind elmentek. Neki az a szerencse jutott, hogy a XIX. század java részét megélhette. Zenész fiaakat nevelt, a zenéért élt és tett is, amit tehetett.

Operákon kívül karműveket, dalokat, kísérőzenéket, zongoradarabokat, zenekari műveket is komponált. Gazdag életműve példaértékű.

1893. június 15-én hunyt el. Szülővárosában szobrot állítottak emlékére.